

d'oracions, devocionari' [Ss. xv, xvi, *DAG.*] *Oracioner*, -a, 'afectat a dir oracions' [ex. en text del S. xiv (*AlcM*), i en *Llibre de les Dones d'Eix.* (*DAG.*); m. 'el qui cura malalties amb oracions', 'el qui va de porta a porta dient oracions' [Lab. 1839]. *Oracle* [*DTo.* 1647, escriu *oraculo*; també Lacav. (1696) que dona les locucions *consultar o proferir or.*, *ser [algú] un or.* 'ser molt docte (en una ciència)'; Belv. 1805, i Lab. 1839, donen aquella forma i també *oracle*;⁶ llegim en Costa i Llobera: «com a boques d'*oracle*, obertes coves» (1905, ed. II. Cat., 198)], pres del ll. *oraculum* 'oracle', 'temple on es donava l'oracle'. *Orador*, -a, 'afectat a l'oració' [Llull, *Contempl.*, 324, 26; «Adam --- stech sobiran *orador* e contemplatiu» (*Vida de J.Crist*, *DAG.*); 'el qui parla en públic' [c. 1460, *Spill*, 657; 1637]; 'el qui posseix l'art oratòria' [*Curial*; Lacav. 1696 «*orador* complit». *Orament* [Llull]. *Orant*, ant. 'el qui ora' [S. xiv, *DAG.*] *Oratori* 'lloc o cambra destinada a fer-hi oració, capella' [1274, 1328, Serra, *Pinós i Matap.* III, p.193; «En una abadia de la orde de Cistell un monge --- morí --- lo meteren en l'*oratori*' (*EximplisM* II, 68)]; 'díptic, tríptic, retable, davant el qual es feia oració' [1370; 1373; 1430 «un petit *oratori* de vorí ab tres ymages, ço és, lo Crucifix e la Maria e sent Johan» (*DAG.*); molts exemples dels Ss. xiv i xv en aquest darrer diccionari i en *AlcM*; usual encara en algunes bandes;⁷ veg. a més *adoratori* (infra); notem també «*Oratori* o prega-deu: recolsador per estar en oració» (Lacav. 1696)], pres del ll. *oratorius* '(lloc) destinat a orar'; com a 'composició dramàtica i musical sobre assumpte religiós' [ja en Belv. 1805], és italianisme, on fou format del nom de l'església d'Oratorio de Roma, on St. Felip Neri organitzà, a la fi del S. xvi, presentacions dramàtiques d'aquesta mena. *Oratori*, -òria, adj. 'pertanyent o relatiu a l'oració retòrica' [Belv. 1805], pres del ll. *oratorius*, -a, -um, id.; *oratoriament* [Labèrnia 1839]. *Oremus* [*Dfa.*], frase inicial llatina (*orēmus*) de moltes oracions que s'ha fet popular en locucions com *perdre l'oremus* 'desorientar-se, perdre el control de si mateix', *rompre els oremus* 'interrompre inoportunament' etc. (exemples de NOLLER, VCatalà, JRuyra, en *AlcM*).

Adorar (amb variant semipopular *aorar*) 'prestar culte (a Déu, a una divinitat, a una cosa divinitzada)' [*Hom. Org.*: «Diable --- dix-li: —Tot aitzò <que> t'e mostrad te donaré si-t gites als meus peds e m'*adores*» (6r17); Llull: «—*Ador-te* e beneesch-te, divinal virtut de justícia» (*Blanq.*, *NCl.* I, 178.20); «--- en tot *aor* e benesch ta gran justícia» (ib., 179.3);⁸ «Dementre que Aloma *adorava*, Blanquera levà sos hulls al sol, e viu que era prés de la nit» (ib., 87.6), on l'ed. de 1521 de Bonllavi canvia el text com *orava*,⁹ i de fet com hem indicat amunt en Llull *adorar* sovint equival a 'fer oració (a Déu)': «On, dementre que una dona *adorava* tots jorns Déu, pregant que li donàs les VII virtuts» (ib., 185.26); en el *TbPu.* (1575) OPou inclou: «*Adorant* la creu fer memòria de la passió y mort de Iesu Christ» (p. 165); en el sentit fig. de 'amar una cosa intensament', ja en Turmeda que amonesta

molts de «*adorar* diners» (*AlcM*)], del ll. *adorare* id. *Adorabilitat*. *Adorable* [Belv. 1805]; *adorablement*. *Adoració* [*DTo.* 1670]. *Adorador*, -a [S. xv; Belv. 1805]. *Adorament*, ant. [1479]. *Adorant*, adj. ant. [Llull]. *Adoratori* 'oratori, lloc on s'adora' [*Dfa.*]; exemples de 1410 i 1500 en l'acc. de 'retaula' en *AlcM*; *adoratriu*.

Exorable [Lab. 1839], pres del ll. *exorabilis*, -e, id.; *inexorable* [Lab. 1839], *inexorabilitat*, *inexorablement*. *Perorar* [1784; Belv. 1805; «—Què està *perorant* tot sol?» (Pitarra, *GatSingl.*, 201)], de *perorare* id.; *peroració* [1560; Belv. 1805; JRuyra].

¹ En un altre passatge d'aquest text significa 'adorar': «Aprés aquest [diable] autre venc que l'*orà* dient ---» (P202r2; V secundus veniens adoravit eum); potser sigui un lapsus per *aorar* 'adorar', que de fet apareix unes línies més amunt («venc-li un dels diables que l'*aorà*»). —² *AlcM* citant de l'ed. de Coroleu (1886) aquí té *orà*. —³ Citem de GSchib, *Voc. SiVicentF*, p. 108. —⁴ En molts llocs, es diu *aureció* en la llengua parlada com per ex. a les Borges Blanques (Garr.), *BDLC* VI, 53. —⁵ En *VidesR* figura un cop *auraoon* (P117r1) amb correspondència *auració* en B, forma que els editors creuen ser un dels tants casos del reflex popular i hereditari del sufix -ATIONE (*llauroá, raó, regaó, tardaó* etc.); veg. P117r1, n. 19. —⁶ Genís usa en *Julita* la forma *oràcul* (*AlcM*), la qual fou registrada per JCoromines a Olocau (Camp de Llíria), on li van dir que Alf Maimó (un cavall de bronze) és l'*oràcul* dins la Cova del Cavall (1962). —⁷ Serra i Vilaró en el seu citat llibre (publicat en 1930-50) notava que avui es diu vulgarment *oratori* d'un pilar que sosté una imatge dins una fornícula, o bé d'una fornícula empostrada en una paret sense ara o altar (p. 193); JCoromines va registrar *auratòri, ubratòri* a Llar (Confl., 1959). —⁸ Un altre exemple d'*aorar* en *Blanq.* I, 200.21; altres exemples de Jaume I i Pere Pasqual en *DAG.* (s. v. *aborar*) i de Llull en *AlcM* (s. v. *aorar*); veg. a més els exemples que citem de Muntaner en el cos de l'article (supra). —⁹ Vegeu GColon, *El lèxic cat. en la Rom.*, p. 99.

ORAT, -DA, 'boig, foll', prové d'un adj. *AURATU 'tocat o ferit d'aire malsà', que igual que l'ant. *eixorar* 'refrescar, refredar', 'perdre el seny', fou format d'AURA 'aire, vent' en el sentit de 'aura malsana' i en el de 'lleugeresa, inconstància'. □ 1.ª doc.: Llull.

D'ús molt freqüent en tota classe de textos antics: Llull, *Contempl.*, 144, 10; «--- ymaginar en tal manera per la qual hom sdevenga *orat* ---» (*Blanq.*, *NCl.* I, 196.16); «sarraïns seran batejat, / tartres, jueus e mant *orat*, / per lo saber que Déus m'ha dat» (*Cant de Ramon*, 35). Jaume I reporta un cop que els nobles que lluitaven contra ell havien decidit d'avenir-se amb ell «e que-s tenien fort per *borats* de ço que s'havien fet» (*Cròn.*, cap. 33).¹ N'hi ha molts exemples en les *VidesR*: «on co-ls grecs volguessen resebre lo cors de Sent Laurens, éls casegren con a *orats*» (P159r1; V ut manus apponunt, ut Laurentium ferant, ad terram,